

goedzak[®]

Design

Pieter Desmet is hoogleraar Positive Design aan de TU Delft. Met collega's en studenten van het Delft Institute of Positive Design exploreert hij hoe ontwerpers een positieve bijdrage kunnen leveren aan het welzijn van individuen en gemeenschappen. In zijn terugkerende rubriek beschrijft hij inspirerende welzijn-gedreven producten die zijn ontworpen door studenten Industrieel Ontwerpen.

Geef je afgedankte spullen een kans op een tweede leven

De Goedzak

■ Pieter Desmet

Het was een donkere winteravond in het centrum van Amsterdam. We waren onderweg naar de supermarkt voor wat boodschappen. Opeens stapte mijn vriend opzij naar een fiets die geparkeerd stond naast de supermarkt. Hij boog over de fiets en schakelde het rode led achterlicht uit. Blijkbaar was de eigenaar zelf dat even vergeten. Zijn actie fascineerde me; het was een daad van altruïsme.

Met deze anekdote introduceert ontwerper Simon Akkaya het onderwerp van zijn afstudeerthesis: het sociale fenomeen van altruïsme. Hij nam de definitie van medisch humanist Steven Post als uitgangspunt: "Een altruïst is iemand die iets doet voor de ander, ten goede van die ander, in plaats van als middel tot promotie van

het eigen welzijn." Simon vroeg zich af: kan ik producten ontwerpen die mensen stimuleren tot dergelijke onbaatzuchtigheid? Om aanknopingspunten te vinden bestudeerde hij de literatuur, interviewde hij sociologen, en analyseerde hij bestaande producten die sociaal gedrag ondersteunen.

Ontwerpen voor altruïsme

Zijn inzichten paste hij toe in drie domeinen: altruïsme in de context van voeding, immigratie, en afval. Voor ieder domein ontwierp hij een concept. Het eerste was een 'variabel brood' (afbeelding 1). Je betaalt een vast bedrag voor je brood, maar het formaat is gekoppeld aan de fluctuaties van de wereld graanprijs. De verpakking geeft informatie over de actuele graanprijs. Met dit brood doneer je de waarde van het deel dat je niet eet aan degenen die het meeste lijden onder een hoge graanprijs. Het tweede ontwerp was een 'open postkaart' (afbeelding 2) waarmee immigranten en buurtbewoners met

Afbeelding 1. Het variabele brood

Afbeelding 2. De open postkaart

Afbeelding 3. De Goedzak

elkaar in contact kunnen komen. Immigranten kunnen postkaarten verspreiden met daarop een persoonlijke interesse. De kaart is gefrankeerd en geadresseerd aan een centraal adres waar ze worden verwerkt. De locatie onthult iets over zijn of haar interesse, zoals een bibliotheek, een muziekwinkel, of een koffiezaak. De bewoner kan een aanbod opschrijven en de kaart posten om zo in contact te komen.

De Goedzak

De Goedzak (afbeelding 3) was het derde ontwerp in de serie. Deze opvallende transparante zak geeft je afgedankte spullen een kans op een tweede leven. Soms gooien we spullen weg die nog prima functioneren. Misschien zijn we niet in staat om ze naar de kringloopwinkel te brengen, of we vinden het te veel moeite. Met de Goedzak kunnen we dan een goede daad doen: vul hem met de spullen die je niet meer nodig hebt, en zet 'm op straat. Iedereen kan alles wat ze van waarde vinden eruit pakken. Zo vinden je afgedankte spullen een nieuwe eigenaar. Hij of zij krijgt een goed gevoel over jouw altruïstische daad, en jij draagt een steentje bij aan duurzaamheid. De Goedzak houdt de spullen schoon en droog. De felgele streep trekt de aandacht, en het transparante deel maakt de inhoud direct zichtbaar voor de voorbijganger. Spullen die achterblijven, worden aan het eind van de dag opgehaald door de kringloopwinkel.

De Goedzak is een verrassend simpele, duurzame en sociale manier om af te komen van

producten die je niet meer nodig hebt. De beste ideeën zijn vaak ogenschijnlijk simpel, en zo ook de Goedzak – inmiddels een groot succes. Het ontwerp won de 'New Material Award' tijdens de Dutch Design Week en werd opgepikt door de internationale media. Simon werkte samen met de gemeentes Amsterdam en Eindhoven, en voor Albert Heijn werd een speciale versie ontworpen waarmee kinderen tijdens de feestdagen hun speelgoed kunnen doneren (afbeelding 4). Inmiddels is ook een onlineversie gelanceerd: www.goedzak.com

Afbeelding 4. Goedzak, de AH-editie (Foto: AH/TBWA)

Ontwerpers met visie

Terugkijkend op zijn afstudeerproject, zegt Simon: "Dit is met afstand het moeilijkste project van mijn studie. Van tevoren zou ik nooit een afstudeeropdracht hebben geaccepteerd als ik had geweten dat ik een vuilniszak, een postkaart, en een broodzak zou gaan ontwerpen. Mijn vrienden moesten erom lachen – 'Is dat het nieuwe ontwerpen?' Maar nu ben ik trots op het resultaat. Voor het eerst heb ik kunnen ontwerpen zonder dat van tevoren al vast stond wat het product zou gaan worden. Die open start was een unieke uitdaging en een enorme leerervaring. Uiteindelijk heb ik veel complexiteit weten te vangen in die paar eenvoudige objecten." Inmiddels is Simon met zijn studiegenoot Maarten Heijltjes actief met ontwerp bureau Waarmakers. Hun missie is dingen te ontwerpen die mensen tot nadenken stemmen, relativeren, humor hebben en vanzelfsprekend duurzaam zijn. Kortom, ontwerpers met een sociaal hart. Of in de woorden van de Waarmakers zelf: "*We like stuff, but we like people better.*"

Simon Akkaya ontwikkelde de Goedzak in 2009 als afstudeerproject bij Reframing Studio (Amsterdam) voor de masteropleiding *Integrated Product Design* aan de TU Delft. Het project was zijn eigen initiatief en een onderdeel van een breder onderzoek naar altruïsme, met de specifieke vraag hoe ontwerpers altruïsme kunnen ondersteunen en stimuleren. Begeleiders waren Paul Hekkert, Ruud van Heur (TU Delft), en Femke de Boer (Reframing Studio). www.waarmakers.nl